

Llibret infantil

Edita

AC Falla Penya El Mocador

Coordinació

Rosa Benet

Anna Lluesma

Maquetació

Yogur de Fresa

Libret digital

fallaelmocador.org/mocador-25

Depòsit legal

V-214-2011

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2025.

La nostra llengua ha estat revisada i estimada pel Gabinet de Promoció del Valencià de l'Ajuntament de Sagunt. @avivasagunt (AVIVA Sagunt).

L'AC Falla Penya El Mocador és orgullós membre fundador de la Federació de les Lletres Falleres i la Federació de Falles I+E, Innovadores i Experimentals.

L'AC Falla Penya El Mocador no es fa responsable de les opinions expressades pels seus col·laboradors i col·laboradores.

Està prohibida la reproducció total o parcial d'aquest llibre o el seu contingut, qualsevol que siga el suport, sense el consentiment exprés dels autors.

Equip de redacció

Ana Lluesma Gordo
Professora de l'IES Clot del Moro (Sagunt)
Fallera AC Falla El Mocador

Estíbaliz Sáez Moreno
Mestra de Primària CC Sant Vicent Ferrer FESD (Sagunt)
Fallera AC Falla El Mocador

Helena Marco Herranz
Cort FMI Camp de Morvedre

Blanca Gálvez Gil
Professora d'Història del CC Sant Vicent Ferrer FESD (Sagunt)

Jorge Morte Lorente
Professor d'Educació Física CEIP Baladre (Sagunt)
Faller AC Falla El Mocador

Marta Marqués Messeguer
Professora de física i química de l'IES Número 5 (Sagunt)

Maica Ortiz Alcázar
Professora de matemàtiques IES Jaume I (Sagunt)

Quartet de corda: «A tota corda»

Paula Lluesma Gordo
English Teacher de l'IES Número 5 (Sagunt)

Proposta didàctica: Festes del foc

**Ana
Lluesma Gordo**

Professora IES Clot del Moro (Sagunt)
Fallera AC Falla El Mocador

Aquesta proposta didàctica naix amb l'objectiu de fer participar a tota la comunitat educativa dels projectes culturals que realitzen associacions locals com la nostra.

La cultura popular ha d'estar present a les aules, l'alumnat ha de conèixer de primera mà les manifestacions culturals i artístiques i el folklore de la seua

zona i de llocs més o menys allunyats a la seua realitat, només així podrà identificar-se amb ella, participar i continuar amb aquest llegat. Per a això, l'AC Falla El Mocador de Sagunt centra el seu treball anual en les FESTES DEL FOC a nivell local, autonòmic i mundial.

Des de les diferents matèries indagarem en l'origen de les festes del foc i la seua evolució al llarg del temps, s'introduiran les diferents ciències STEM seguint l'eix conductor, coneixeran tradicions anglosaxones en què el foc és un element fonamental.

A través de les arts i les eines digitals es desenvoluparà la creativitat de l'alumnat i s'adaptaran diverses rutines d'educació física a la temàtica abordada.

Des de cada matèria es fa una proposta didàctica variada, inclusiva i motivadora per a l'alumnat que es pot adaptar als diferents ritmes de treball que poden existir a l'aula.

Aconsellem una temporalització d'una setmana distribuint-se els diferents continguts en les matèries corresponents.

Exposem una proposta didàctica per a treballar les diverses festes populars a l'aula de Primària, treballant continguts propis d'aquesta etapa seguint com a eix conductor la temàtica festes del foc. A través d'aquesta proposta didàctica aconseguirem que l'alumnat conega, participe i s'identifique amb aquestes festes tan arrelades al nostre municipi.

Llengua

Duració**1 sessió****Proposta didàctica**

Llegeix els següents microrelats en veu alta. A continuació, escriu un microrelat relacionat amb les festes del foc. Recorda que un microrelat és un relat molt curt al voltant de 75 paraules.

Foc en falles

Soc Alba i tinc 10 anys. Visc a Sagunt i, en març, celebrem les Falles. Els monuments són molt grans i el que més m'agrada és la nit de la cremà. Totes les falles es cremen. Al principi em feia pena, però el foc no és roï, és un comiat per a donar la benvinguda a allò nou. Quan veig el foc, sé que l'any que ve hi haurà noves Falles encara més boniques.

Alba Aranda Català. 10 anys. Fallera AC Falla El Mocador

El foc uneix famílies

Hola! Soc Laia, de la terreta, la meua mare és romanesa. Vaig nàixer fallera, com el meu pare, i portem el sentiment faller a les venes. La meua mare em va explicar com va conèixer aquesta festa; al principi la veia des de fora, però amb el temps va comprendre el seu significat. El foc uneix famílies, sense discriminar, i simbolitza el començament d'una nova etapa plena d'il·lusió.

Laia García Iván. 9 anys. Fallera AC Falla El Mocador

Festa i foc

Açò diu que era una xiqueta que tenia molta por al foc. Una nit del 19 de març, mentre estava amagada mirant de reüll la cremà de la falla del barri, es va arrimar un xiquet i li va dir:
No tingues por, bonica, jo t'ensenyaré a estimar el foc amb cura.
I així li va explicar què feien en altres festes del foc, com les Fogueres de Sant Joan, les de Sant Antoni i les de més lluny encara com les de l'Índia.
A poc a poc va entendre que el foc era festa i la festa alegria i tradicions i es va quedar una mica més tranquil·la després de la conversa amb aquell xiquet tan resabut.

Julia Morte Lluesma. 10 anys. Fallera AC Falla El Mocador

La bonica foguera de Canals

Un dia vaig somiar una història que ens va contar Manolo, un gran amic de la meua mare; mentre ell contava, jo somiava.
Tot començà quan jo era una xiqueta de Canals i un 17 de gener vàrem viure un terratrèmol, només hi havia tristesa. Quan tot va passar, la gent del poble va fer un homenatge i d'aquell homenatge una tradició. Una tradició en la qual els nostres majors varen veure una manera de trobar parella.
Es tractava de pegar-li tres voltes a una foguera, una foguera gegant, i que si volies que algun somni es fera realitat, només havien d'escriure-ho en un paper i amagar-ho en la foguera. Jo vaig amagar el meu, on posava que mai es perderen les tradicions perquè ens fan somiar.

Sofía Espuig Caballero. 10 anys. Fallera AC Falla El Mocador

Aitana i "«Espurneta»

Aitana es va fer amiga d'una «espurneta».

Aquesta estava molt trista i se sentia xicoteta, però la xiqueta la va voler ajudar i en arribar el mes de març va ensenyar a l'espurneta a encendre traques i petards.

L'espurneta era molt feliç, va deixar de ser xicoteta i va començar a créixer i, amb la força i l'alegria de la seua amistat, una falla va aconseguir cremar.

Aitana i l'espurneta van entendre la grandesa de l'amistat i de la força dels petits somnis.

Aitana Beltrán Caballero. 10 anys. Fallera AC Falla El Mocador

Foc

Les falles són foc perquè en la setmana fallera tirem petards i, quan s'acaben, amb les caixetes faig foc. En la *cremà*, els ninots es cremen i sempre m'emocione quan s'acaben les falles. M'ho passe molt bé jugant amb Júlia i Sofi.

Quan em vist de valenciana m'agrada molt, perquè estic molt guapa i, a més, enguany la meua cosina Júlia és la FMI. Enguany serà molt divertit, perquè Sofi i jo l'acompanyarem en tots els actes.

Marta Morte Gaspar. 7 anys. Fallera AC Falla El Mocador

Llengua

Duració

1 sessió

Proposta didàctica

Esbrina les següents paraules a partir de la definició donada.

Podràs crear l'activitat interactiva en [https://es.educaplay.com/edi-
tor-de-recursos/](https://es.educaplay.com/editor-de-recursos/)

A → Professional encarregat de dissenyar i fer els monuments fallers i les fogueres:

A

B → La porta la fallera major i la bellea del foc per cremar els monuments:

B

C → Personatges fantàstics que ixen al carrer amb focs d'artifici i la xicalla, sobretot, tracta d'esquivar:

C

D → Es fa a la matinada tirant coets pels carrers per anunciar a la gent que estem de festa:

D

E → Contrari d'etern. Així són totes les festes del foc:

E

F → Monument que es crema el dia de Sant Josep:

F

G → Cadafal de llums mòbil de les festes de la Magdalena:

G.....

H → Estat d'ànim súper bo que sempre està present en els monuments fallers i cavalcades:

H.....

I → Sentiment que tenen els festers tots els anys quan arriben les seues festes:

I.....

J → Dansada popular de quasi tot Espanya:

J.....

K → La pólvora porta nitrat de potassi. Lletra que falta en la fórmula del nitrat de potassi
.....NO₃

L → La nit s'ompli d'això i de colors en els castells de focs artificials:

L.....

M → Es posa a les places o carrers dels pobles i ciutats de la Comunitat Valenciana, normalment de dia, en festes, i la fa el pirotècnic plena de ritme, soroll i color:

M.....

N → És l'únic que se salva de la *cremà* gràcies a la votació popular:

N.....

O → Celebració en la qual porten flors a la Mare de Déu:

O.....

P → S'utilitza en les batalles de moros i cristians i dins dels petards perquè esclaten:

P

Q → Colla de la mateixa edat encarregats o protagonistes eixe any de les festes populars en els pobles:

Q

R → L'ofrenem en les festivitats a la Mare de Déu el dia més solemne:

R

S → Calçat típic de trages regionals dels homes:

S

T → Part final d'una *masquetà*:

T

U → Així és el sentiment de les persones satisfetes amb les seua festes. Sinònim d'orgullós.

U

V → Aclamació d'entusiasme que s'utilitza per lloar els representants de les festes, els sants... Es canta al final de l'himne de València:

V

W → Festa amb foc que se celebra per Europa.

W

X → Quin és l'ingredient bàsic de l'orxata? (Beguda que podem comprar al carrer en festes valencianes).

X.....

Y → Conté la Y. Recompensa que es dona als fallers per la seua trajectòria con membres de la festa.

..... **Y**.....

Z → De quin grup musical és la cançó «Correfoc»?

Z.....

Llengua

Duració**1 sessió****Proposta didàctica****Després de llegir el següent text, escriu el teu propi diari de la setmana fallera.****2025, L'any d'un somni complit****4 de juny**

Em diuen Elena Marco i Herranz, soc fallera de l'AC Falla Avinguda Tres d'Abril des que tenia nou mesos. Encara que no soc fallera de naixement, sent un gran sentiment faller. El 4 de juny, quan la vicepresidenta de protocol i agenda va comunicar a la meua mare que formaria part de la cort d'honor infantil de la FJFS, la meua vida va fer un gir de 180°.

6 de juny

El dia 6 vam fer l'assaig de la nominació. Estava molt nerviosa perquè anava a conèixer les meues companyes. Ens vam entendre molt bé des del primer moment; fins i tot vam fer un TikTok! Vaig tornar a casa amb la sensació que 2025 seria un dels anys més importants de la meua vida.

7 de juny

El 7 de juny vaig ser nomenada com a part de la cort d'honor infantil, un somni fet realitat.

9 de juny

El dia 9 la fallera major infantil, Júlia, ens va convidar a casa seua per passar el dia. Vaig adonar-me que havia tingut molta sort amb les meues companyes, i sabia que es convertirien en amigues.

Foc

AC Falla Penya el Mocador
2025

Proposta didàctica:

Festes del Foc

Llibret infantil
Estíbaliz Sáez Moreno

015

13 i 14 de juny

El 13 de juny vam fer l'assaig de la proclamació i després vam sopar amb les noies de la cort major. El dia 14 va ser la nostra proclamació a l'Ajuntament, un moment molt emocionant.

Final de juny

Després de la proclamació, va començar un no parar d'activitats i proclamacions. Ens vam anar coneixent amb la resta de representants infantils, i entre nosaltres set es va formar un vincle molt fort.

27 de juny

El dia 27 vam visitar les indumentaristes i vam veure les teles dels nostres vestits oficials. Em va encantar el color del meu vestit, i vaig sortir de la tenda molt emocionada.

Juliol

El juliol va seguir amb moltes activitats. Vam participar en la dansa de les festes patronals de Sagunt i el Port, cosa que ens va portar a assajar molt per aprendre els passos. També vam acompanyar Júlia en la desfilada de carrosses a Dénia. El dia 20 va ser un súper dia, amb un dinar organitzat per la Federació, proclamació de la meua falla i una festa de pijames a casa de Júlia.

Agost

A l'agost vam participar en les festes del Port, la processó de la Mare de Déu de Begonya i vam anar a Aquarama amb les nostres famílies. Vam organitzar una sorpresa per a Júlia per recordar-li que faltava un mes per al gran dia i vam començar els assajos de playbacks.

Setembre

Setembre va ser molt especial. El dia 13 vam fer el sopar de sectors al Mirador. El 20 vam tenir l'assaig de l'exaltació, però la pluja amenaçava. Al final, es va suspendre, i vam passar el dia a casa de Júlia, fent front a la decepció junts. El 21, finalment, es va celebrar l'exaltació al Teatre Romà de Sagunt, un dia màgic que no oblidaré mai.

Final de setembre

A finals de setembre vam fer els playbacks, un acte que m'agrada molt, ballant amb les noies de la Cort i les nostres comissions respectives.

Octubre

A l'octubre vam participar en una gimcana, a les setmanes culturals, a la processó de la Mare de Déu del Pilar, i vam visitar Citroën. Va ser un mes ple d'activitats.

Reflexió final

Ja ha passat més de la meitat de l'exercici i pensar que l'any s'acaba em posa trista. L'any passat em vaig presentar per a la Cort i no vaig ser seleccionada; ara entenc que aquest any, el 2025, era el meu any. L'amistat que estem creant amb les meues companyes serà per sempre. Agraïsc a l'Associació Penya el Mocador per permetre'm escriure aquestes paraules i expressar la meua felicitat.

Helena Marco Herranz
Cort FMI Camp de Morvedre

Coneixement del medi

Duració
1 sessió

Proposta didàctica

Llegeix el text i a continuació realitza les activitats proposades.

Foc i festa

La relació que existeix entre l'home i el foc no es pot datar. Els prehistoriadors i els arqueòlegs convenen que fou l'Homo Erectus el primer que el va utilitzar, segurament, recollint-lo de la natura -possiblement, després de la caiguda d'un raig- i mantenint-lo encés. El foc li va reportar gran beneficis: podia cuinar els aliments, proporcionava llum a la foscor de la nit, espantava les feres salvatges, etc.

Amb el pas del temps, l'home anà evolucionant i l'ús del foc també, però mai no va deixar d'utilitzar-lo. A la mitologia grega trobem el mite de Prometeu, que ens explica com aquest tità va furta el foc de la farga del déu Hefest per a entregar-li'l als homes. No sense rebre un gran castic.

Entre els costums romans trobem el culte a la deessa Vesta, en el qual el foc té una gran importància ja que, les vestals havien de mantenir sempre encesa una flama que representava la pau entre els déus i els homes. Els romans creien que si aquesta flama s'apagava, vindrien temps de guerra, males collites, fam i mort.

Actualment, a la nostra cultura el foc ha quedat lligat a les tradicions i a les festes populars. Segons els antropòlegs, les festes relacionades amb el foc busquen en aquest element un efecte renovador i purificador. És a dir, cremem a la foguera aquelles coses que no ens serveixen, que no ens agraden o que pensem que podem millorar. També és un element protector, sobretot de la llar, la família i el poble. I, en algunes tradicions, es relaciona amb la fertilitat de la terra i del ramat, així com amb el sol com a donador de vida.

Trobe que si reflexionem sobre el que opinen els antropòlegs, el primer exemple que ens ve a la ment són les Falles, ja que són uns monuments on es critica allò de la nostra societat que no ens agrada, i es crema amb l'esperança de fer-ho millor el proper any. Però no són l'únic exemple que podem trobar. Per poc que investiguem, ens adonarem que el nostre calendari està marcat per festes relacionades amb el foc.

A la tardor se celebra la Festa de Sant Miquel o «Fiesta de la Torras», a Tragacete (Conca), que consisteix a encendre una gran foguera a la part alta del poble i torrar una vedella. Mentre que es torra, els habitants del poble canten i ballen al voltant de la foguera. Després mengen tots junts la carn de la vedella.

A l'Europa central els antics celtas celebraven Halloween, que era l'últim dia de l'any en el seu calendari. Encenien fogueres noves a la llar perquè els protegiren de les ànimes dels difunts que havien vagat pel camp i que, amb l'arribada del fred, tornaven a les seues antigues cases per a calfar-se al foc.

A l'hivern va ser molt popular la festa del Tronc Pasqual a països com Alemanya, França, Flandes i a alguns llocs d'Anglaterra. La festa consistia a cremar un tronc molt lentament la Nit de Nadal. Les restes carbonitzades de la fusta es picaven i s'escampaven pels camps al llarg de les dotze nits següents, amb la finalitat de millorar la collita i d'evitar les plagues. També li conferien propietats curatives contra algunes malalties com els pèl·lons o el mal de gola, i màgiques perquè creien que el *Christbrand* (o tronc carbonitzat) els podia protegir del tro i del raig. A més, pensaven que si barrejaven fragments de la fusta cremada amb l'aigua de les vaques, augmentaria la fertilitat.

El 17 de gener, a Espanya, se celebra Sant Antoni Abad, festa en què la comunitat cobra molta importància, ja que són els veïns els que canten, ballen, comparteixen aliments, etc., al voltant d'unes fogueres on es cremava, originàriament, les deixalles d'haver enllestit els estables dels animals o els restolls de la poda de les oliveres.

La vespra de Sant Antoni se celebra a San Bartolomé de Pinares (Àvila), es concentren els homes del poble, els quals, a llom dels seus cavalls, salten les flames d'unes grans fogueres amb la intenció de purificar les muntures. Aquesta festa s'anomena «Luminaria».

Les festes més populars i més conegudes per tots nosaltres, que esdevenen a la primavera, són les Falles. En el seu origen, els xiquets anaven de casa en casa demanant estores velles, mobles fets malbé i altres coses que ja no servien, per a ser cremades a la foguera, com ens recorda la lletra de la cançó popular

«una estoreta velleta per a la falla de Sant Josep». Ja aleshores aprofitaven els monuments per a satiritzar i criticar aquells aspectes de la societat o de la política que no agradaven al poble. De nou, el foc té ací un efecte purificador i de renaixement, com hem comentat ja anteriorment.

De la mateixa manera, es netejaven el camps i boscos per a cremar eixa llenya en els anomenats «Focs Quaresmals», protegint els espais naturals dels incendis. Els ramaders passaven els ramats a través del fum per a protegir-los de les malalties i de la bruixeria. Ara sabem que el que aconseguien amb el fum era desinfectar el bestiar.

Al voltant d'aquesta foguera se celebrava una gran festa per a propiciar una bona collita. Pensaven que quan més gran fora l'escàndol, més abundant seria aquesta.

Malgrat que, en el seu origen, es pensava que invocaven una màgia protectora per a la collita i que espantaven els dimonis, ara podem saber que, amb les fogueres i les torxes, espantaven les plagues com les de ratolins, impediend creixer les males herbes i desinfectaven el ramat amb el fum.

En estiu, coincidint amb el solstici, es dona la màxima representació de festes relacionades amb el foc. Ací a la península Ibèrica trobem a Conil de la Frontera, a la Línea de la Concepción (Andalusia), a Higuera de Vargas i a Villanueva del Fresno (Extremadura) una festa en la qual es cremen dos ninots de drap -un que representa una dona i altre un home- anomenats Joan i Joana.

A Cantàbria salten sobre les fogueres, xafen les cendres calentes i porten el ramat perquè passe costat del foc. Fan processons amb torxes pels camps per a purificar-los, com hem vists ja en altres indrets.

A Galícia celebren les «Lumeiradas» en cada barri per a espantar els mals esperits i canten «*en San Xoan meigas i bruixas fuxirán*».

Però una de les festes més importants del solstici d'estiu són les Fogueres de Sant Joan a Alacant. Els llauradors celebren el dia més llarg de tot l'any per a recollir les collites i la nit més curta per a escapar dels dimonis. De nou, era costum encendre fogueres amb les deixalles que trobaven per les cases, després d'haver fet neteja, i llançar coets per espantar tot tipus de criatures malvades.

2. Sopa de lletres: busca a la sopa les paraules relacionades amb les festivitats que apareixen en el text.

A Q W E R T Y U N P A S D F G H J K A
N O M A G R H E A Z X C V B N M S L R
A D A F E R E S O P E S D E L L A E C
T R E S P W E R Q U E E S M O L N T T
A V O R O R I T H O S L A Q U E T F I
A S U L D O S T R E S Q U A T R A E C
F A L E L U I V L S F S A R Q E N P M
N A H S A S F L E I O U C O P R T G O
H L R T M W A L P U R N I S T S O A N
J E I O S F S N A R A G O R N A N N K
O X S I E G V P T F R O D O E M I D E
H A T T R O I R X J A C L I N U P A Y
N N O X A K O T P R O M E T E U E L S
N D F K U U S U F G H A N R A M U F R
Y R S O Q L E G O L A S N N V E S T A
C A C V C M O C A D O R Q D S R G B G
A S Z Q O L S A G U N T C S O A B V I
S A R E F T H E S T R O K E S I E O M
H V B R J S A N T M I Q U E L D A U L
R I D T P R O M E T I E F O C A I M I
A O R B E N I F A R A I G V E S P A T

Educació física

Duració
1-2 sessions

Proposta didàctica
Després de llegir el text realitza les activitats físiques proposades seguint les instruccions indicades.

Flama i olimpisme

Malgrat haver-se apagat dues vegades al llarg de la història, la flama olímpica compta amb un mecanisme molt peculiar i que la fa pràcticament inextingible.

El foc una vegada més es converteix en el símbol més emblemàtic d'una manifestació tan única com són uns Jocs Olímpics.

La seua primera encesa fou en els Jocs Olímpics d'Amsterdam de 1928 evocant així el mite i commemoració de Prometeu, el tità amic dels mortals que gosà arrabassar el foc als déus i transferir-lo als humans.

El foc d'aquesta manera s'erigeix com a element sagrat d'una festa de caire esportiu i que es mantenia encés permanentment també en els Jocs Olímpics de l'Antiguitat, concretament davant de l'altar del santuari de la deessa Hèstia.

Però allò més curiós és el mecanisme per calar foc a la flama del que parlàvem adés. Es fa actualment cada quatre anys a la ciutat d'Olimpia utilitzant un espill parabòlic que concentra els rajos solars en un punt, generant la calor necessària per encendre la flama. És així com el foc és el mateix que el de l'Antiguitat, perquè és generat per l'astre rei. Després es traslladarà mitjançant rellous fins a la ciutat seu dels Jocs.

És així com plantejem dos jocs molt divertits dins de l'àmbit de l'educació física.

La Lampadedromia (λαμπαδηδρομία)

És un joc de relleus fet a l'antiga Grècia practicat ja des del segle V a. de C. Allò més curiós es que els corredors es passaven una torxa en cada relleu.

Forma jugada a l'escola

Fem quatre equips de cinc corredors i corredores. Cadascun dels quals ha de córrer 25 metres i passar una pilota (a manera de torxa) al següent component de l'equip, que estarà esperant a la filera d'eixida. Els 25 metres es fan anant i tornant a un punt senyalitzat amb qualsevol material d'EF o del casal, per donar la «torxa» al següent corredor que al seu torn eixirà a fer el recorregut. Així fins completar els relleus cinc vegades. El primer equip que ho fa, guanya.

Nota: El material en aquest joc es mínim, i es pot improvisar fins i tot al casal. També se li ha de donar una contextualització de l'època clàssica i imaginar que la pilota, pica, o qualsevol material propi de l'àrea és una torxa amb foc.

Variants: Aquest joc es pot jugar amb qualsevol tipus de desplaçaments, ja siguin lliscaments, salts, etc. També en parelles.

Prometeu contra els déus. La bandera. Joc JIP (Jocs d'Innovació Pedagògica)

Es fan dos equips de deu components. Un equip simbolitza el tità Prometeu, l'altre els déus Hefest i Atenea. Es juga en camp dividit i hem d'intentar assaltar el foc prohibit a l'altre equip. El foc és un implement d'EF, si és una pilota és més fàcil passar-la entre els components de cada equip. Sent una pilota estarà situada dins de l'àrea de penal del camp de futbol de qualsevol col·legi, per tant hi haurà dues pilotes, una en cada àrea. Jugant en camp contrari al teu, pots ser pillat per l'altre equip i quedes immobilitzat en una zona arbitrària senyalitzada amb cons dins d'aquest mateix camp, on al seu torn pots ser salvat per un component lliure del teu equip amb un tocament. És a dir, els que juguen en atac poden ser pillats al camp contrari, mentre que si ataquen els de l'altre equip al camp oposat els pillen a d'ells.

El punt s'aconsegueix agafant la pilota de l'àrea de penal d'altre camp, i passar la línia divisòria del terreny de joc amb el baló agarrat sense ser tocat.

Nota: quan estàs a l'àrea contrària no et poden pillar els contraris, i pots pensar la jugada per tal de travessar la línia de mig camp. Són permeses les passades del foc (la pilota) entre els membres de l'equip mentre no sigues tocat i així aconseguir el punt.

Educació artística plàstica

Duració
1-2 sessions

Proposta didàctica

L'AC Falla Penya el Mocador convoca el concurs de cartells amb el tema «Foc». L'objectiu és fomentar la creativitat artística i promoure la cultura i tradició al voltant del foc, símbol central en les nostres festivitats i en la història del nostre territori.

El cartell ha de representar el tema «Foc» de manera lliure, creativa i original. Pot fer-se referència a les falles, però no és imprescindible.

Crea el teu propi cartell de les festes del foc emprant qualsevol tècnica d'expressió plàstica

Foc

AC Falla Penya el Mocador
2025

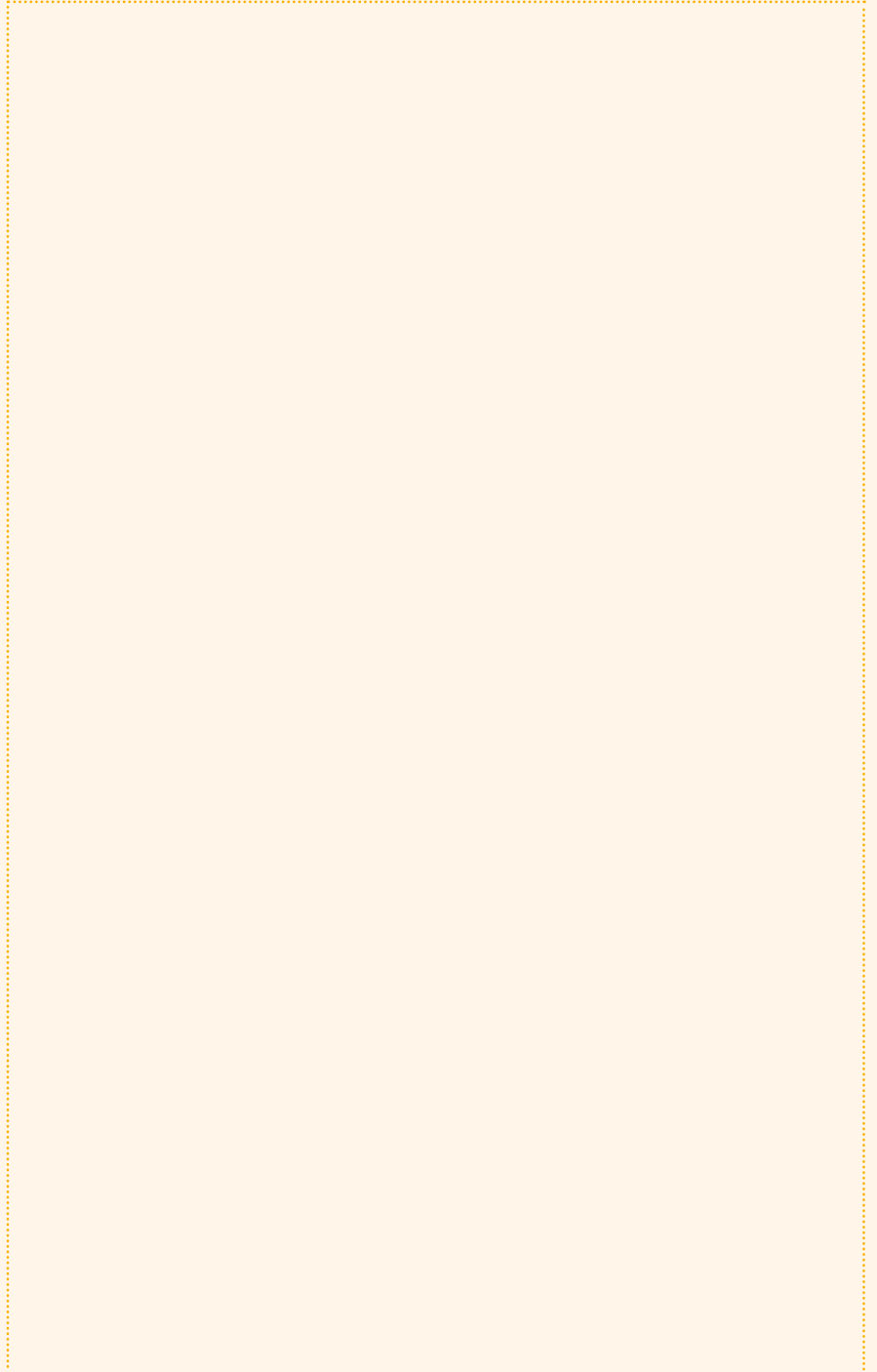
Proposta didàctica:

Festes del Foc

Llibret infantil

Ana Lluesma Gordo

031

Matemàtiques

Duració**1 sessió****Proposta didàctica****Llegeix i realitza les activitats proposades a continuació.****Matemàtiques i falles**

Altre any estem ací i em trobe amb el mateix repte: aplicar el que sabem de matemàtiques a una situació fallera. Aquest any el tema de la falla és «el foc».

Matemàtiques i foc?... Això és necessari?...

Semblava impossible unir matemàtiques i foc, fins que vaig sentir una conversa. Estava parlant Júlia, la nostra fallera major infantil, amb els seus pares, Ana i Rubén. Júlia volia comprar molts, molt petards per a tot el món: les seues cosines, la seua germana, les amigues de la falla... De sempre, tirar petards era una de les coses que més li agradava quan s'apropaven les festes falleres. El soroll, el foc i, sobretot, tornar a sentir l'olor de pólvora. Què serien unes falles sense l'olor de la pólvora!!!

Ana li comentava que havia de ser responsable amb les despeses, aquest any ja en tenien prou. Clar que comprarien petards, però no a la babalà.

-I per què no aprofitem l'ocasió per a ensenyar a Júlia a fer un bon ús dels diners? -vaig intervenir.

-Com? -va dir Rubén.

-Doncs amb les matemàtiques que sap i estudiant les ofertes -li vaig contestar.

-Perfecte, estic disposada -va comentar Júlia

Li faig oferir fer un estudi de mercat.

-D'això, en sap molt el tio Hugo, no tio?

-Clar -va continuar Hugo-. Necessitem tendes amb una gran oferta de productes i veure com podem estalviar. Comencem per una en concret. Què us sembla la tenda «Petarderia fantasia»? Busquem el seu catàleg en internet.

Utilitza aquest QR per a veure
el catàleg de petards

-Mireu -va dir Júlia-, hi ha lots!!! Segur que m'estalviaria molts diners comprant-ne uns quants.

-Segur? Comprovar-ho és una bona forma de començar -li vaig respondre-. Per això, has de veure quant et costarien els lots comprant els petards fora del lot.

A Julià li va semblar bé l'idea i va començar a treballar. Podria construir tres taules, una per a cada lot, amb els productes que ofereixen i el preu que em costarien comprant-los solts. Per exemple, al lot Retruena:

Productes	Preu
62 Piulas	
100 Americanos	1,50 €
25 Pk2	1,80 €
10 Splash	1,10 €
2 Ranas	
10 Zic zac	
2 Tracas americanos	
100 Linces	
10 Crispitas	
50 Picos de oro	
Preu final	16 €

De seguida Julià es va adonar que era molt de treball i va decidir demanar ajuda. L'ajudem? Animeu-vos. Vivim en una societat de consum que ens espenta a consumir i hem de convertir-nos des de molt joves en consumidors responsables. Els diners són finits i hem de triar molt bé on, en què i quants en podem gastar.

Promoure una cultura financera positiva des d'edat primerenca és essencial. Els xiquets i les xiquetes de hui són els consumidors de demà i, per tant, les seues decisions influiran no sols en la seua economia domèstica sinó en el desenrotllament de les seues comunitats i la societat en general.

Qüestions inicials:

1. Creus que Rubén i Ana tenen raó? Per què?
2. Entens que Júlia vulga comprar molts petards? T'ha ocorregut alguna vegada una situació pareguda?
3. Què penses que et farà falta per a fer aquest estudi?

Activitat:

Completa les taules següents fent servir el catàleg del QR.

Qüestions finals:

1. Et falten preus d'algun producte per a completar la taula? Quins?
2. Quant haurien de valdre aqueixos productes perquè Júlia i tu vos estalviàreu diners?
3. Quins altres productes hauries de comprar per a tindre de tot en Falles? Per exemple, creus que faria falta tindre metxes? Afegiries més productes a la teua llista?
4. Estudiant el catàleg se t'acudeix alguna altra forma d'estalviar?
5. Després de fer aquest estudi, tu què compraries del catàleg i per què?
6. Creus que aquesta idea et pot ajudar a estalviar en el dia a dia?

Lot Retruena

Productes	Preu
62 Piulas	
100 Americanos	
25 Pk2	
10 Splash	
2 Ranas	
10 Zic zac	
2 Tracas americanos	
100 Linces	
10 Crispitas	
50 Picos de oro	
Preu final	16 €

Lot Chiquitines

Productes	Preu
50 Súper bombetas	
100 Mini bombetas	
10 Bengala estrella	
10 Bengala color	
6 Foquitos	
3 Chiquitines	
1 Rosas doradas	
1 Fuente papillón	
3 Rueda bombero	
10 Huevos de dragón	
6 Camelias	
Preu final	16 €

Lot Piromix

Productes	Preu
100 Americanos	
1 Ballet de luces	
3 Ojos locos	
50 Picos de oro	
2 Lafont	
10 Bengala color	
12 Tabanos	
10 Crispitas	
25 Pk2	
1 Fuente hit	
1 Fuente piccolo	
6 Mariposas	
10 Bengala normal	
3 Rotor tricolor	
6 Conos	
6 Belzebú	
Preu final	24,5€

Coneixement del medi

Duració
2 sessions

Proposta didàctica

Després de llegir la informació del text, experimenta amb l'ajuda del professor o d'un adult.

El foc

Des de sempre la humanitat ha tractat de donar una explicació sobre què era el foc, a què era degut, qui creava eixa escalfor i per què té eixos colors tan vius?

Els grecs, pensadors de l'antiga Grècia, ja ho van intentar, proposant-lo com un dels quatre elements de la natura: aire, aigua, terra i... foc. El foc no és un invent de la humanitat, sinó un procés químic. Però encendre un foc i escalfar-nos amb les seues flames és un fet que de vegades no entenem. Ara n'explicarem algunes curiositats.

Què és el foc?

És una *reacció química* que es produeix quan es combinen tres elements: oxigen, un combustible, com ara la fusta o el paper, i una espurna. Per això podem dir que es tracta d'un canvi químic on les substàncies que reaccionen (reactius) es transformen en unes altres substàncies anomenades productes.

Com es va descobrir?

Com tantes coses que van succeir durant la prehistòria, no ho sabem cert. Però seguint el mètode científic, el primer pas fou l'observació. Els primers focs que devien veure els humans els devia causar algun llamp, algun incendi o potser una erupció volcànica.

A què anomenem flama?

És la part visible de la reacció química, i ens dona llum i escalfor. Les flames poden ser de colors diferents, segons el combustible que fem servir i la quantitat d'oxigen que hi haja. Si encens un misto veuràs que la part que toca la fusta és blavosa, i al capdamunt de la flama, d'un taronja gairebé groc.

De fet, hauràs observat que els focs artificials tenen colors molt diferents també però en aquest cas hi ha altres substàncies que coloreixen la flama, aquí tens una taula que inclou els compostos que coloreixen les flames:

Color	Compost
roig	sals d'estronci, sals de liti
taronja	sals de calci
or	incandescència de ferro, carbó vegetal o negre de llum
groc	compostos de sodi, criolita
blanc elèctric	metall calent en blanc, com el magnesi o l'òxid de bari
verd	compostos de bari
blau	compostos de coure
plata	cremant pols o escates d'alumini, titani o magnesi

Taula de colorants de focs artificials

Quins canvis importants va introduir el foc?

Amb el foc, els humans van tenir llum i escalfor a l'hivern, van foragitar els depredadors i van canviar la manera de menjar els aliments. Dit d'una altra manera: els va canviar la vida. La Terra és de moment l'únic planeta conegut —o del qual es té prou informació— on podries encendre un foc. A la resta de planetes no hi ha prou oxigen i per això no podríem fer foc.

No jugues amb foc...

Hi ha una creença segons la qual els xiquets i xiquetes que juguen amb el foc després es pixen al llit. Has de tindre especial cura quan manipules el foc, ja que pot provocar greus conseqüències, tant humanes com materials. Sobretot, no manipules productes inflamables prop del foc i ves amb compte amb els petards, de vegades es minimitzen els riscos, tot i ser potencialment perillosos.

Experiment d'espelma i aigua que puja

Sabeu per què ofeguem la *flama* en un incendi? O que la pressió atmosfèrica pot tenir un efecte sobre el que ens envolta? Ho descobrirem amb un experiment casolà clàssic.

Què necessitarem?

- 1 got o pot de vidre
- 1 gerra amb aigua
- 1 plat fondo transparent
- 1 espelma menuda
- 1 encenedor o mistos

Com ho fem?

Omplim la meitat del plat amb aigua. Posarem l'espelma al mig i l'encendrem (amb l'ajuda d'un adult). A continuació, tapem l'espelma encesa amb el got posant-lo cap per avall. Què observeu?

Què passa?

Primer de tot veiem que l'espelma s'apaga una vegada ha consumit tot l'oxigen que hi ha dins del got. I és que per a continuar cremant, necessita l'oxigen. Per això, si tenim un incendi, la millor cosa és ofegar la *flama* evitant el contacte amb l'oxigen de l'aire.

Sense la *flama*, els gasos de dins del got es refreden ràpidament i provoquen que la pressió de dins del got baixi. La pressió atmosfèrica de l'exterior del got fa força cap a l'interior del got empenyent l'aigua cap a dins comprimint l'aire dins del recipient, fins que arriba un moment que s'iguali la pressió interna i externa.

Transversal

Duració
1 sessió

Proposta didàctica

Amb l'ajuda d'un adult empra les tecnologies digitals creant el teu propi tik-tok amb un ball sobre les festes del foc. Et deixem una mostra.

Educació artística musical

Duració

1-2 sessions

Proposta didàctica

- 1. Inventa un títol per a la Playlist: mostra la teua creativitat!
- 2. Amplia la llista: busca, investiga. Activa la curiositat!
- 3. Canvia alguna tornada amb altra lletra utilitzant la teua imaginació. Obri pas a la inspiració!
- 4. Canta en Karaoke les que més t'agraden. Ànim, avant!
- 5. Afig instrumentació o ritmes. Recorda que pots utilitzar moltes eines. Posa a prova la teua imaginació!
- 6. Dissenya una caràtula. Mostra el teu enginy!
- 7. Balla i gaudeix de la música!.

Llengua estrangera anglès

Duració
1-2 Sessions

Bonfire night activities

Read and fill in the gaps with the following words:

5th November / traitor / figure / Parliament / Bonfire Night / Guy Fawkes /
The Guy / barrels / fireworks / bonfire / celebration / prison

In 1605, a named tried to blow up the British
..... with 36..... of gunpowder. He was
caught and put in Finally, he died, burned on
a

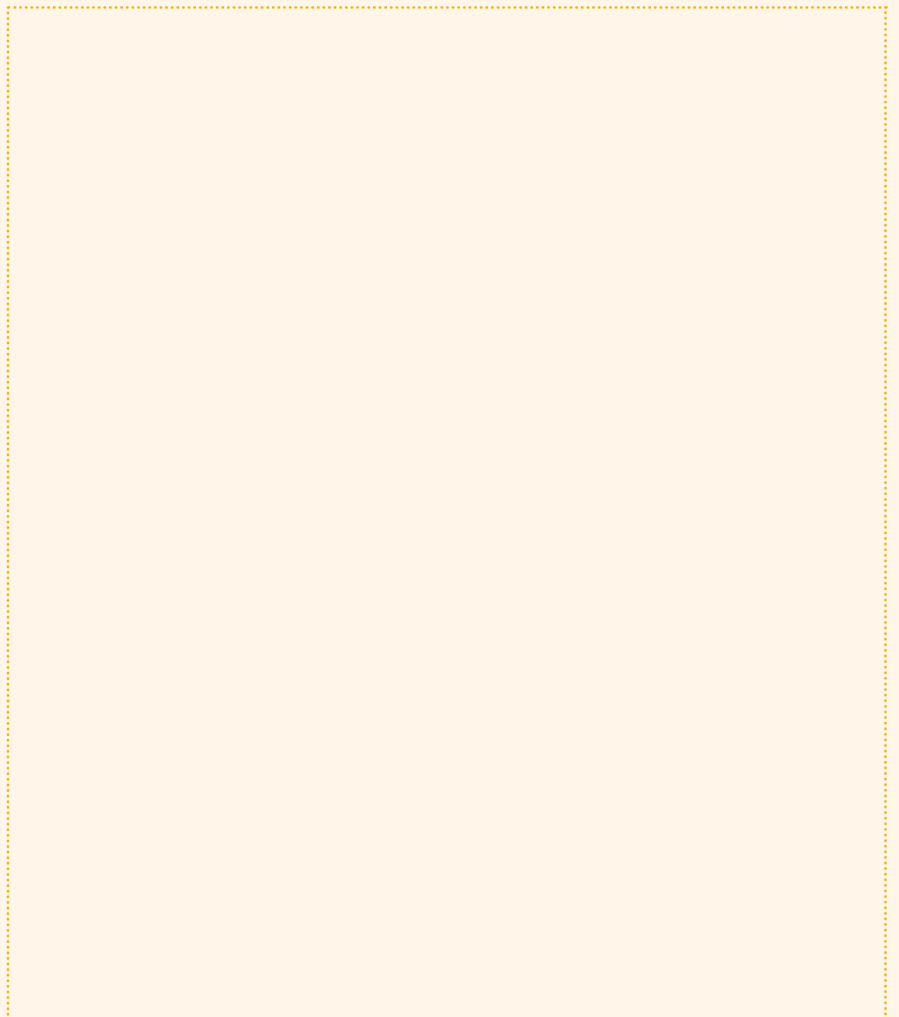
Now, on the..... Guy Fawkes' day is celebrated with bonfires and
..... This day is also called

Traditionally, children make a of Guy Fawkes from old clothes
stuffed with newspaper. is placed in the stre-
et and burned at the end of theon a very big
bonfire.

Draw Bonfire Night in London. Follow the instructions.

- 1. Make eight divisions in the rectangle below.
- 2. Colour each space with a different colour. (Don't use white or black!) You need wax colours.
- 3. Then, cover the rectangle with black (wax colour).
- 4. Finally, draw fireworks and bonfires using a toothpick.

You'll get a multicoloured picture!

Foc

Ac falla penya el mocador
2025

Proposta didàctica:

Festes del foc

Llibret infantil

Paula Lluesma Gordo

044

Say a chant.

Remember, remember the fifth of November,
Gunpowder treason and plot.

We see no reason

Why gunpowder treason

Should ever be forgot!

Guy Fawkes, guy, t'was his intent

To blow up king and parliament.

Three score barrels were laid below

To prove old England's overthrow.

By god's mercy he was catch'd

With a darkened lantern and burning match.

So, holler boys, holler boys, Let the bells ring.

Holler boys, holler boys, God save the king.

And what shall we do with him?

Burn him!

Paleta d'intel·ligències múltiples

Nivell educatiu

3r cicle de primària.

Matèries

Llengua valenciana, C. Medi natural i social, educació física, educació artística musical, educació artística plàstica, llengua estrangera (anglès), matemàtiques.

Transversal

TIC.

Metes de comprensió

Els estudiants desenvoluparan una comprensió de la importància cultural i social de les festes del foc, identificant els seus orígens, les tradicions associades i els valors que representen en diferents comunitats. A través de l'estudi i la reflexió, seran capaços d'examinar com aquestes celebracions ajuden a consolidar la identitat col·lectiva i a preservar i transmetre els valors de generació en generació.

Temporalització

1 setmana.

Tipus d'agrupament

Individual, xicotet i gran grup.

Sabers bàsics

Llengua valenciana

Bloc 2: Estratègies comunicatives

2.2. Alfabetització informacional

- Estratègies d'ús i tractament de fonts documentals diverses.
- Estratègies de cerca en fonts documentals diverses i amb diferents suports i formats.
- Diferenciació entre fets i opinions.
- Detecció de la manipulació informativa.
- Ús de models per a sintetitzar i reelaborar informació.

2.3. Reflexió sobre la llengua

- Diferències entre llengua oral i llengua escrita.
- Consciència fonològica. Fonemes específics del valencià/castellà.
- Formulació i comprovació d'hipòtesis.
- Generalitzacions sobre aspectes lingüístics.
- Generalitzacions sobre normes ortogràfiques i gramaticals bàsiques.
- Signes de puntuació.
- Relacions de forma i significat entre les paraules.
- Relacions sintàctiques de les paraules.
- Convencions del codi escrit en el marc de propostes de comprensió o producció de textos.

Medi social i natural

Bloc 3: Societats i territoris

3.2. Societats en el temps

G1. El pas del temps

- Cronologia històrica. Períodes cronològics i grans edats de la Història. Unitats de mesura (dècada, segle).
- Estratègies per a la representació del temps mitjançant línies del temps i el coneixement dels diferents períodes cronològics.
- Nocions de causa, conseqüència, empatia, simultaneïtat i interpretació històrica.
- Noció de canvi, continuïtat, simultaneïtat, durada i evidència.
- Societats i cultures de diferents èpoques.

Educació física

Bloc 3: Resolució de problemes en situacions

G3. El joc

- Jocs cooperatius. Jocs alternatius. Jocs modificats.
- Grans jocs i trobades.

Educació artística i música

Bloc 1: Percepció i anàlisi

SB.1.1 Contextos musicals i culturals

G1. Obres

- Fragments o obres de diferents gèneres, èpoques, estils i autoria. Classificació.

Educació artística plàstica

Bloc 2: Experimentació i creació.

B2.1. L' experiència artística. Tècniques i materials d'expressió gràfico- plàstiques i de la creació visual i audiovisual. Àmbits d'aplicació.

G1 Tècniques i materials.

- Tècniques bidimensionals seques, humides i grasses. Tècniques mixtes i experimentals. Tècniques tridimensionals. Qualitats sensorials expressives i comunicatives.

Matemàtiques

Bloc 1: sentit numèric i de les operacions

- Nombres naturals.
- Operacions amb naturals i les seues propietats.
- Fraccions i decimals.

Llengua estrangera (anglès)

Bloc 1: llengua i ús

- Funcions comunicatives.
- Funcions comunicatives bàsiques adequades a l'àmbit i al context comunicatiu: salutacions, comiats i presentacions; descripció de persones, objectes i llocs; situar esdeveniments en el temps; petició i intercanvi d'informació sobre qüestions quotidianes, rutines; indicacions i instruccions; expressió de la pertinença i la quantitat.
- Models contextuals i gèneres discursius.
- Expressions i lèxic.

Concreció curricular

COMPETÈNCIES CLAU	COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES	CRITERIS D'AVALUACIÓ
LLENGUA CCL CC CPSAA CE	<p>Comprensió escrita i multimodal.</p> <p>Comprendre, interpretar i valorar, de manera guiada, textos escrits i multimodals propis dels àmbits personal, social i educatiu, a través de la lectura de textos, l'aplicació d'estratègies de comprensió lectora i la reflexió sobre el contingut i la forma.</p>	<p>Llegir amb bona fluïdesa, de manera silenciosa i en veu alta, interpretar i valorar, de manera guiada, textos escrits i multimodals senzills dels àmbits personal, social i educatiu.</p>
C.MEDI NATURAL I SOCIAL CCL CC CCEC CPSAA CE	<p>Reconèixer alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural de la Comunitat Valenciana i Espanya i explorar i formular propostes per promoure el seu reconeixement i protecció.</p>	<p>Identificar i valorar alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural d'Espanya i descriure les seves característiques més destacades, incloent la seva localització geogràfica i el seu origen històric.</p>

<p>EDUCACIÓ FÍSICA</p> <p>CCEC CCL CPSAA CC</p>	<p>Participar activament en la exploració del patrimoni natural i cultural de l'entorn, a través de les activitats físiques i artístiques-expressives guiades, adoptant mesures de responsabilitat individuals i col·lectives que afavoreixen la pràctica segura i respectuosa amb el medi.</p>	<p>Participar en l'organització i realització d'activitats físiques i artístiques-expressives en el medi natural o entorns no habituals, aplicant de manera autònoma les tècniques adequades.</p>
<p>EDUCACIÓ ARTÍSTICA MÚSICA</p> <p>STEM CCEC CD CPSAA</p>	<p>Identificar propostes musicals i escèniques de diferents èpoques, estils i gèneres, amb la distinció de les característiques, elements estructurals i tècnic-compositius més destacats.</p>	<p>Reconèixer i investigar obres de diversos gèneres i els components estructurals i tècnics en propostes musicals i multidisciplinars de diferents èpoques i estils a través de l'audició activa i vivencial.</p>

<p>EDUCACIÓ ARTÍSTICA PLÀSTICA</p> <p>CC CE CPSAA CCEC</p>	<p>Experimentar amb els elements bàsics del llenguatge visual i audiovisual, així com amb diferents tècniques i materials, expressant idees, sentiments i emocions en l'elaboració de produccions artístiques individuals o col·lectives.</p>	<p>Seleccionar les tècniques, materials i elements de contingut més adequats per a l'expressió d'idees, sentiments i emocions en les diferents produccions artístiques creatives.</p>
<p>MATEMÀTIQUES</p> <p>CPSAA STEM CE CCL</p>	<p>Resoldre problemes relacionats amb situacions reals de l'entorn personal, social i educatiu utilitzant estratègies informals, representacions i conceptes concrets.</p>	<p>Identificar la informació de l'enunciat d'un problema o situació plantejada, relacionant-la amb altres situacions anàlogues del seu entorn proper i amb els coneixements i procediments adquirits.</p>
<p>LLENGUA ESTRANGERA (ANGLÉS)</p> <p>CCL CC CE CPSAA</p>	<p>Interpretar la informació expressada mitjançant textos escrits i multimodals, breus i senzills, de manera guiada, sobre diferents temes predecibles d'àmbit personal, social i educatiu, mitjançant estratègies que permeten desenvolupar la comprensió escrita.</p>	<p>Llegir i interpretar, amb la guia ocasional del docent i de la docent, textos escrits i multimodals, breus i senzills, sobre temes predecibles d'àmbit personal, social i educatiu proper, així com textos literaris adequats al seu nivell i expressats de manera comprensible i clara.</p>

IIMM	ACTIVITATS A DESENVOLUPAR
ILV IVE	Microrrelats: Lectures desenvolupades per la xicalla del Mocador
ILV IVE	Passaparaula de les festes del foc: Joc
ILV IVE IINTR	Diari: Relat d'una fallera
ILV IVE IN IINTR	Foc i festa: Comprensió lectora i activitats
IKC ILV IINTER IVE	Flama i olimpisme: Jocs d'educació Física i cultura
IVE IINTR IINTER	Crea un cartell de festes del foc: Concurs de cartells de festes del foc
ILM IINTR IINTER	Matemàtiques i foc: Resolució de problemes i càlculs relacionats amb el foc
ILM IINTR IINTER	Ciències i foc: Resolució de problemes i realització d'experiments amb foc

ILM IKC IVE IINTR IINTER	Digitalització: Creació de continguts digitals al voltant del foc
IM IKC IINTR IINTER IP	Playlist del foc: Audicions i activitats
ILV IINTR IINTER	Bonfire night: Activitats en anglés relacionades amb festivitats del món anglosaxó

Intel·ligències múltiples de Howard Gardner

- ILV: Intel·ligència lingüística verbal.
- IM: Intel·ligència musical.
- IKC: Intel·ligència kinestèsica corporal.
- ILM: Intel·ligència lògica matemàtica.
- IN: Intel·ligència naturalista.
- IVE: Intel·ligència viso-espacial.
- IINTR: Intel·ligència intrapersonal
- IINTER: Intel·ligència interpersonal.

Competències Clau de la LOMLOE

- CCL: Competència en Comunicació Lingüística
- CP: Competència plurilingüe
- CMCT: Competència Matemàtica i Competències Bàsiques en Ciència i Tecnologia
- CD: Competència Digital
- CPAA: Habilitat per iniciar, organitzar i persistir en l'aprenentatge, coneixent els propis processos cognitius. L' alumne és el responsable del seu aprenentatge.
- CSC: Competència Social i Cívica
- SIE: Sentit de la iniciativa i esperit emprenedor.
- CEC: Competència en Consciència i expressions Culturals

Críteris	Excel·lent (4)	Bo (3)	Acceptable (2)	Millorable (1)
Implicació	Participa activament en totes les activitats i anima als altres a fer-ho	Participa en la majoria de les activitats	Participa de manera limitada	No participa o ho fa mínimament
Creativitat	Proposa idees innovadores i originals que milloren les activitats	Aporta algunes idees interessants	Les idees són poc originals o repetitives	No proposa idees
Col·laboració	Treballa molt bé en equip, en parella o individualment fomentant un bon ambient	Col·labora amb els altres de manera efectiva quan cal	Col·labora quan treballa en grup o parella, però amb dificultats	No col·labora amb el grup o la parella
Realització de les activitats	Completa totes les tasques amb alta qualitat i puntualitat	Completa la majoria de les tasques amb bona qualitat	Completa algunes tasques, però amb qualitat variable	No completa les tasques o ho fa de manera deficient
Actitud	Mostra una actitud molt positiva i motivadora	Manté una actitud positiva	Actitud variable, a vegades negativa	Actitud negativa o desinteressada

